

לימודים מפרשיות השבוע - עובדות והנהגות של גדולי המוסר זצוק"ל

נודה מאוד לכל מי שיכול
לסייע בכיסוי הוצאות
ההדפסה. אפשר לע"ג וכו'
בטל' 0583223498
כמו"כ אם ברצונך להפיץ את
הגליון (אפשר באופן מוגדל)
bitachon weekly
וכן את בביהכ"נ שלך או באיזורך,
נא להתקשר 0504154557

בטחון שבועי

אור חדש על מתיקות דרך "ויגבה לבו בדרכי השם" במשנת נובהרדוק.

מהגה"צ רבי יהודה מאנדל שליט"א מעיה"ת לייקווד יצ"ו

לע"ג מרת חוה בת ר' פינחס

פרשת חיי שרה – גליון 42

להקטין את החלקים העצובים שבחינו ולהגדיל את הדברים המשמחים

ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכתה (כ' קטנה)

כ' בעל הטורים שהכפ קטנה משום "שלא בכה אלא מעט" עכ"ל, וע"ש. וניתן לומר שאבינו אברהם, ראש המאמינים, ידע היטיב שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד. ולכן, הגם שהיה קשה לו לאבד את שרה, מ"מ ידע שזהו הטוב ביותר, ולכן בכה רק מעט. וזהו ענין אתם בכיתם בכייה של חנם וכו'. (תענית כ"ט). ועל מועד קטן כזו: שאשה אחת בכתה מאוד על בנה שנפטר. רב הונא הזהיר אותה לא לעשות כן. היא לא הקשיבה, ורב הונא הזהיר עוד פעם שאם לא תפסיק לבכות, היא תגרום עוד צרות, וכן היה, עד שכל בניה, וגם היא עצמה, נפטרו. וע"ש ריטב"א ומאירי שהטעם משום שמראה שאינו סומך על הדיין ח"ו.

לבעל בטחון אמיתי, קשה להצטער בכל מצב, כיון שיודע ומרגיש, שהשי"ת עושה הכל לטובתו!

כשהקב"ה בישר לאברהם על לידת יצחק, נאמר ויפל על פניו ויצחק – שם אין אות קטנה, כי השמחה היתה בשלימות, אבל הצער הוא מעט. הכפ הקטנה הוא מוסר בשביל כולנו – להקטין ולהפחית את המצבים הבלתי נעימים בחיינו ולהתרכז על השמחה שיש בחיינו, ולהגדיל ולהעריך את החלקים הטובים יותר ויותר. **אברים – אב לארם. אברהם, עתה אב לכל העולם. שרי, לי ולא לאחרים, שרה – שרה על כל.** (רש"י סוף פרשת לך לך).

אנחנו צריכים ללמוד מאברהם אבינו ושרה אמינו, לשאוף לצמיחה בעבודת השי"ת, עד גדלות ממש ולא להסתפק במצב הקיים. (מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, אברהם וכו'). וכמה שתבטח בד', תאמין יותר בכוחותיך, אין סוף לכוחות הרדומים שיש בתוכינו. אברהם ושרה שאפו תמיד ליותר וכך גדלו. הם היו הראשונים שלא חשבו על עצמם, רק על אחרים, ולא חיו כלל לעצמם אלא בשביל הקב"ה ובריותיו. יש הרבה אופנים איך לעשות חסד עם אחרים. אבל האופן הנעלה ביותר, הוא ע"י שאתה מתפלל על יהודי אחר. אבל קודם כל, אתה צריך להאמין ולבטוח שיש לך כח אדיר ועצום של תפלה שאתה יכול להפוך בו עולמות ולבטל גזירות. ואז אם אתה מתפלל על חבריך, אז זהו החסד הנעלה ביותר, כי אתה מתחבר עם הנשמות שלהם, ואתה מתעלה באהבת ישראל, וגם בבטחון!

בפרשת נח, באיסור רציחה לבני נח, הפסוק הראשון הוא האיסור לאבד את עצמו לדעת ח"ו. (ואך את דמכם לנפשותיכם אדרש, ורש"י שם). כשאדם מקטין את עצמו כסדר, ותמיד מרוכז וחושב על מה שאינו טוב בחייו זהו ג"כ, בזעיר אנפין, מאבד עצמו לדעת!! עוד לפני שאנו מעריכים את גדלותם של אחרים, אנו חייבים להעריך ולייקר את הכוחות הנפלאים שיש לכל אחד ואחד מאתנו. ואז נרגיש את החשיבות שלנו, ואת הייקרות של הזמן שלנו – אנחנו לא יושבי קרנות שאין להם מה לעשות! – אנחנו חשובים מאוד והזמן שלנו יקר, ולא נבזבז את חיינו היקרים בשביל דברים של מה בכך! נשתמש בכוחותינו הנפלאים עד קצה היכולת!!

הצעת עבודה למעשה: הרבה מאתנו מרגישים שהפסדנו כל מיני הזדמנויות בחיינו, ואז אנחנו יכולים להתמלאות בכל מיני "פרומע חרטות", על הרוחניות שלנו, בדרך כלל זהו היצר הרע. ואם הצלחת להפוך הרגשה שלילית להרגשה חיובית ע"י שתשמח בתפקידך שהקב"ה רוצה ממך עכשיו – לפי מצבך – דע לך שהשגת גדלות!! הכל מכוון מן השמים. וזהו התפקיד שהקב"ה רוצה ממך שמתוך מצבך תעבוד את השי"ת. תמיד אפשר להפוך מחשבה שלילית לחיובית. ורק עי"ז תצליח ותתעלה במקומך האמיתי!

ויקטן ילד את אלמדד ואת שלף ואת חצרמות וכו' (פרשת נח)

רש"י מפרש, יקטן – שהיה עניו ומקטין עצמו, לכך זכה להעמיד כל המשפחות הללו. (14 ילדים!) חצרמות- על שם מקומו, דברי אגדה. ועי' מדרש רבה (לו ח')- מקום הוא ששמו חצרמות, שהן אוכלין כרישין, (חצר לשון חציר-מאכל בהמה –חיל' הרד"ל שם). ולבושים כלי פפייר (לבוש מעשבים או זמורות, מפרשים שם), ומצפים למיתה בכל יום! ותמוה, איך הגיע בנו של יקטן הצדיק לכזה מצב? וניתן לפרש שבנו זה למד מאביו ענוה, אבל אביו ידע להיות ענו ובכל זאת לשמוח עם הצלחותיו. אבל חצרמות השתמש במדת הענוה בעוד שלא הבין אמיתת כלום. ועי"ז הגיע לענוה פסולה. שהוא כולו יצה"ר ומביא רק עצבות וייאוש.

לפעמים אנחנו שומעים מוסר מעורר, אבל אם אינו מכוון אלינו, הוא יכול להביא לידי עצבות. כל אדם שונה מחבירו, והוא צריך את המוסר שמביא אותו לשמחה. ובדור שלנו אנחנו נוטים לקטנות וייאוש ועצבות, והתרופה היותר טובה לכל זה הוא הבטחון בהשי"ת! ועצם הלימוד על ביטחון משמחת! ובאמת כן מפורש בסוף מסכת סוטה (מ"ט:) בעיקבתא דמשיחא וכו' וכו' ועל מה יש לנו להשען, על אבינו שבשמים!

הבוטח – במצב של צחוק

יצחק: ויפול אברהם על פניו ויצחק, ותצחק שרה, צחוק עשה לי אלקים, כל השומע יצחק לי.

השם יצחק פירושו – הוא יצחק. אמנם, יצחק ידוע בשביל הפחד והיראת שמים הגדולה שלו. איך זה הולך יחד עם צחוק?

התשובה: מי שחושב על השי"ת תמיד, ומפחד ממנו, אינו מפחד משום דבר אחר בעולם. והוא במצב של צחוק תמיד על כל ענייני עוה"ז, כל דבר בעוה"ז אצלו, אין לו משקל אמיתי, והוא צוחק מולו. כי פחדו מהשי"ת ממעט כל פחד אחר.

ובאמת כל מציאותו ולידתו של יצחק הוא צחוק גדול נגד הטבע! המילה בטח, והמילה בדת, הם קרובים זל"ז. כי מי שבוטח בד', הוא במצב של בדיחות הדעת תמיד.

הכרתי הרבה בעלי מדרגה, שעבדו על ענין הבטחון כל חייהם, והם היו נראים תמיד קרובים למצב של בדיחותא וצחוק. זהו מעלת הצחוק ולא הקלות ראש הפשוט.

סיפור: היה בעל בטחון גדול שעבד חזק על ענין הבטחון כל חייו. הוא עמד לפני משפט חמור מאוד, והיה עלול להישפט לבית הסוהר להרבה שנים. בחדשים שלפני המשפט הוא עבד עוד יותר על בטחון. כשעמד לפני השופט הוא היה במצב של בטחון חזק, והיה נראה על פניו שלועג לכל הבית משפט. העורך דין הזהיר אותו שאם השופט ירגיש

האצילות והנכבדות של בת ישראל. בת ק' כבת כ' בלא חטא, ובת כ' כבת ז' ליופי (רש"י).

לכ' קשה שתי שאלות א. למה זה נחשב שלא חטאה. הרי לכ' חטאה כשהקפידה על כבודה חמסי עליך וכו' על שהגר הקילה בכבודה? ב. ממתי התורה מחשיבה את ענין היופי? ונראה ששרה נקראה כן מלשון שררה ומלכות. ויופי הוא סימן למלכות כמש"כ מלך ביפיו תחזינה עיניך (עי' יומא ע"ח:)

מלכות אמיתית היא שילוב של נכבדות וצניעות. ובאמת אצל שרה מצאנו הנה באהל – שצנועה היא (רש"י וירא). ועי"ז נאמר כל כבודה בת מלך פנימה. (תהלים מ"ה). היחידה שנכשלה בצניעות במצרים היתה שלומית בת דברי שאמרה שלום לכולם ודברה עם כולם (רש"י סוף אמור) זהו קלות והנהגה זולה (cheap) - ההיפך של נכבדות. לבוש שבולט, הוא דוגמא לקלות, זה מראה שהאדם צריך כבוד מדומה מבני אדם.

יתכן שלכן, כששרה הרגישה אצל הגר – ותקל גבירתה בעיניה-זה גרם לשרה עצמה לאבד את נכבדותה, וזה חייב אותה לרדוף את הגר לש"ש. שרה הכירה במלכותה ונכבדותה, ואסור לה בשום אופן לאבד משהו מזה, ולהיות ח"ו קל. שרה אמינו היתה דבוקה תמיד בד'. ותמיד התעסקה בחסד, לקיים והלכת בדרכיו. היא רצתה כבוד אמיתי- להיות נכבדה וקרובה למלכות שמים.

ובאמת כל אשה בת ישראל צריכה נכבדות זו. ולכן חז"ל הקפידו, שבעל יכבד את אשתו יותר מגופו! (יבמות סב:) כי זה עוזר לה להיות נכבדה וצנועה, כבת מלך!

שצוחק, זה יכול להיות סיבה להחמיר את הדין עוד יותר, משום זלזול בחוק וכו'. הוא השיב לו: קשה לי להתאפק מלחייך כי כל הזמן אני משנן לעצמי שרק השי"ת מחליט ואין שום כח או רצון בעולם שיכול להזיק לי! הוא חזר גם על הפסוק חרדת אדם יתן מוקש, ופירושו שאין ממה לפחד, חוץ מהפחד עצמו!! כי רק הפחד יגרום ח"ו למוקש.

מיותר לומר, שהיהודי הזה נמצא זכאי לגמרי, בתוך 4 שעות בלבד!!! זהו הכח של בטחון והצחוק האמיתי! עוד סיפור של בטחון: ד. מ. מאוד לא התאים לעבודה שלו. והיה צפוי מאוד כל יום שיאבד את תפקידו. אבל אמו היתה לומדת כל יום ספר על בטחון. הרבה חדשים עברו, וד.מ. עודנו עומד על משמרתו, והוא פלאי! כל פעם אמרו לו סיבה אחרת מדוע בכל זאת הם מחזיקים אותו.

שבוע אחד אמו הפסיקה ללמוד. ובאותו שבוע פתאום פוטר מעבודתו!

אדם מתעלה ע"י הקושי

רש"י פ"י מערת המכפלה: שכפולה בזוגות וזהו קרית ארבע זוגות. התוה"ק מלמדת אותנו, בזה שהתורה הדגישה שאבותינו הקדושים נקברו בזוגות, שעיקר גדלות האדם, הוא כשזוכה לחיות בשלום עם אחרים. הם נקברו בחברון שמרמז על חיבור. התלמידי חכמים נקראים חברים. [ועי' רמב"ם בפיה"מ (דמאי פ"ב מ"ג) וז"ל ואולי נקראו בזה השם כי חברתם זה לזה חברה נאמנה כי היא חברה לשם שמים עכ"ל]. הקב"ה ברא את האדם זכר ונקבה, עם כל ההבדלים שבין טבע הזכר וטבע הנקיבה כדי שצטרך להתגבר לחיות באהבה ושלום, על אף החילוקים הקיצוניים. גם אצל אבותינו ואמותינו היו חילוקי דעות, אברהם ושרה בענין גירושי ישמעאל. יצחק ורבקה בענין יעקב ועשיו. והתורה מגלה לנו ג"כ שיעקב ולא היה ביניהם איזה חוסר אהבה. כל זה ללמדנו איך בכל זאת היה ביניהם שלום בית מושלם.

בגמ' ב"מ (פד.) מסופר איך שריו"ח יצא מדעתו רח"ל כשריש לקיש נפטר. ומבו' שם בגמ' שזה היה משום שר"ל היה מקשה על כל שאמר, 24 קושיות. "וממילא רווחא שמעתתא". ע"י הצד הנגדי האדם מפעיל כוחותיו ומתעלה.

שני דוגמאות: אני מכיר שני בחורי ישיבה, שהרגישו שיש ביניהם איזה ענין של קנאה. והם בדוקא בחרו להיות חברי חדר וגם ללמוד בחברותא כדי להתגבר על המדות האלה. (כדאי להתיעץ בכל מקרה לגופו).

הכרתי גם שני אחים. ראובן היה מבורך בכל מיני כשרונות, ושמעון לא. שמעון עבד על מדותיו, וכדי שלא יגיע לידי קנאה, הוא היה הולך לשיחות של אחיו ומקפיד לכתוב אותם!

כדי שאדם יוכל לעשות דברים כאלו הוא צריך שני דברים:

* ללמוד הרבה מוסר ומאמרי חז"ל כדי שיהיה לו התעוררות חזקה לעבוד על מדותיו.

* אנחנו צריכים המון בטחון בהשם, ולדעת שהכל רק נסיונות, כדי שגם אנו נזכה למעין השלימות המיוחדת של אבותינו ואמותינו, והיופי המיוחד של מערת המכפלה (שכפולה בזוגות!).

וגם גמליך אשקה

3 עצות חשובות עם מי ועל מה אתה

משוחח?

התורה הקדושה מכירה בצורך של האדם לשוחח לפעמים (וידועים דברי התפארת ישראל בפרק קנין תורה סוף מס' אבות שכתב על קנין התורה מיעוט שיחה, שמיעוטו יפה לתורה, כדי שתנוח הנפש קצת עי"ז. עכ"ל). אבל יש לנו בפרשה שלש עצות לעזור לנו בזה: **א. ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה.** ופרש"י גילה לו נסים שנעשו לו וכו'. (וכ' שם המזרחי – דאל"כ מה צורך יש לספר לו על מנהג הולכי דרכים).

אם אדם מרגיש צורך לשוחח ואינו רוצה לבזבז את חייו, יש לו עצה נפלאה – **לשוחח על סיפורי השגחה פרטית!** גם משה רבינו סיפר ליתרו על כל ניסי יציאת מצרים!

ב. ויצא יצחק לשוח בשדה. – תיקן תפילת מנחה. אצל יצחק אבינו התפילה נקראת "שיח". הוא היה כ"כ קרוב להשי"ת עד שהרגיש שהוא "משוחח" כביכול עם השי"ת. כולנו צריכים להשתדל להתרגל לקבל געשמאק מלשוחח עם השי"ת על כל העניינים שלנו.

ג. יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים. כתב בספר מדרגת האדם (מאמר דרכי התשובה פרק ט)

שהיופי של שיחת אליעזר היתה בזה שכל כולו שבירת המדות! הרי כאן הוא משתדל עבור שידוך שרצה לעצמו! גם מיד בתחילת שיחתו הוא אמר להם שהוא כולו "עבד אברהם אנכי" וגם מה שלא נעים לו לשמוע – שאסור לו לקחת ליצחק אשה מבנות כנען – הרי הוא עצמו היה כנעני! למדנו מכאן ששיחה שיש בה שבירת המדות, אהוב מאוד לפני השי"ת. ולכן עובדי ד', אוהבים לומר מעלות על אנשים שבטבע אינם אוהבים כל כך, כדי לשבור עי"ז מדותיהם. ועי' ביאור הגר"א למשלי (ד' יג) עה"פ החזק במוסר כו' נצרה כי היא חייך. וז"ל – כי מה שהאדם חי, הוא כדי לשבור מה שלא שבר על הנה, אותו המדה. לכן צריך תמיד להתחזק, ואם לא יתחזק, למה לו חיים!?

אנחנו צריכים המון בטחון בהשם, ולדעת שהכל רק נסיונות, כדי שגם אנו נזכה למעין השלימות המיוחדת של אבותינו ואמותינו, והיופי המיוחד של מערת המכפלה (שכפולה בזוגות!).

למה אליעזר רצה שרבקה תתאמץ כ"כ בעשיית חסד, עד כדי כך להשקות את כל גמליו. ניתן לומר שרבקה גדלה במקום של אנשי רשע, (רשי תחילת תולדות). והרי כתב הרמב"ם (דעות פ"ב ה"ב) שרפואת המדות הוא, שאם היה רחוק לקצה האחד, ירחיק עצמו לקצה שני וינהג בזה זמן רב, עד שיחזור בו לדרך הטובה. וכו' ע"ש.

וא"כ י"ל שבדוקא שם אותה השי"ת בין רשעים כדי שתעבוד באופן קיצוני נגד מדותיה, וכך תגדל הרבה יותר מאדם רגיל ותזכה להיות מאמותינו הקדושות. ולכן י"ל שאליעזר שידע שהיא בסביבה של אנשים רשעים, היה צריך לבדוק אם באמת עבדה על עצמה עד הקצה השני!

ואמור אל אדוני אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי. וברש"י אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר ורצה את יצחק לבתו. ועי' בספר מדרגת האדם (מאמר דרכי התשובה פרק ט') שכיון שאליעזר ידע שיש לו נגיעה

גדולה, שלא למצא אשה ליצחק, וממילא יישאר אתו לבתו, הוא ידע שאם ילך בדרך הישרה הקבועה, הוא יפול ע"י נגיעתו, ולכן הוא היה חייב להתאמץ דוקא כמה שיותר לצד השני, כדי להתגבר נגד הנגיעה. ולכן אע"פ שידע שבודאי א"א מתפלל שימצא זיווג ליצחק, גם הוא יתפלל. הוא התפלל שיצליח לבל ילכד במצודת הנגיעה להכשיל את הזווג. **ולכן נתן לה הנזמים עוד לפני שאמרה לו מי היא, כדי שלא יוכל יצרו להתגנב אליו ולעכב הדבר. ויצחק בא מבוא באר לחי רואי.**

גם כאן מצאנו שבירות המדות. רש"י מביא שהלך להביא את הגר לאביו. וזה תמוה, הרי ישמעאל היה השונא הגדול שלו (ערש"י פי' וירא עה"פ כי לא יירש עם בני עם יצחק – שהיה אומר אני בכור ונוטל פי שניים, וגם כשיצאו לשדה, ישמעאל זורק על יצחק חצים כדי להורגו. ועי' מדרש רבה (נ"ו ד') שבדרך לעקדה כשראה השטן שאין לו אפשרות לפתות את אברהם, הלך ליצחק ויצחק ג"כ אמר שעל אף כל טענותיו הוא הולך עם אברהם. ואז אמר לו השטן – שלאחר שישחט, יירש ישמעאל את כל מה שיש לו מאברהם, וזה כבר כאב ליצחק ואמר פעמיים אבי, אבי, שירחם עליו!

ועכשיו, הולך להביא את אמו של ישמעאל - הגר לחזור לבית אביו, והרי בודאי אם יהא איזה מריבה ביניהם, היא תעמוד לצדו של ישמעאל. כאן ראינו את הנקיות של יצחק, ודאג רק לעשות חסד עם אביו, נגד מדותיו הטבעיות! הוא גם בטח בד' ולא פחד מישמעאל עצמו!

מכל זה נלמד עוד, שגם אדם שמרגיש את עצמו קטן, או שנכשל בעבירות, צריך לדעת שיש לו תפקיד גדול. הרי אליעזר היה כנעני וארו. ודוקא על ידו קם בית יצחק להעמיד כלל ישראל. התורה רוצה שגם אם נפלנו, נתרומם ונדע שאנחנו יכולים להגיע למדרגות היותר גדולות. **בחה"ל (הקדמה לשער התשובה) כ' שרוב המון הצדיקים הם מבעלי התשובה!!** אנחנו צריכים חיזוק כשאנחנו חוזרים בתשובה. היצה"ר אוהב להשפיל אותנו. **אבל** אנחנו צריכים לדעת, במקום בע"ת אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. וזה לשון הרמב"ם (פ"ז ה"ד מהל' תשובה) ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העוונות והחטאות שעשה, וכו' אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם! ולא עוד אלא ששכרו הרבה וכו'.

נובהרדוק

- בישיבות של נובהרדוק היה סדר עבודה לתקופות השנה. בתקופה זו של חשון וכסלו, עבדו על קנאות.
- קנאות בנובהרדוק: אחד אמר פעם לנובהרדוקער שהוא אינו שייך לקנאות כי מטבעו הוא איש רך ועדין. הנובהרדוקער השיב לו! אתה בטוח בזה? ומה קורה כשמישהו דורך לך על רגלך, אז פתאום אתה צועק??!
 - רק כשמגיע לכבוד שמים אתה מדי עדין להתערב.
 - הגאון רבי שמעון איידר זצ"ל (תלמידו של הגר"מ פיינשטיין ז"ל) פעם אמר לי שרבי אהרן ז"ל היה מאוד עדין בנוגע לדברים שלו, אבל כשהגיע לכבוד שמים אז ידע לעשות סערה!
 - הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצ"ל (חמיו של הגה"צ רבי מרדכי מן, שהיה חמיו של רבי שמשון פינקוס זצ"ל) היה נובהרדוקער אמיתי, והוא הקים אחד מהישיבות הראשונות בארץ ישראל. פעם אסף כסף לישיבתו, בלונדון, והגיע לחדר המתנה בביתו של אחד מהגבירים שם. על הקיר היה תמונה פרוצה. הוא הוריד את התמונה וקרע אותה. כשהגביר הגיע הוא הקפיד על זה. ושאל אותו – מי נתן לך רשות לעשות כן? ענה רבי הלל - ומי נתן לך רשות להכשיל את האנשים במראות אסורות?! הגביר נתפעל ממנו, ונתן לו תרומה הרבה יותר גדולה ממה שחשב לתת לו!
 - כשבנו את הישיבות בכל מיני ערים נדחות היו הרבה מלחמות ביניהם לבין המשכילים, והם ידעו להלחם בכל עוז. פעם קבלו ביהכ"נ להקים שם ישיבה, והמשכילים נעלו את הדלתות. בלילה לקחו סולמות ונכנסו מהחלונות ולמדו שם כל הלילה. בבוקר הבעלי בתים ראו אותם-והתייאשו!
 - כשאחד מרשעי הקומוניסטים הגיע לדרוש ברבים-ברחוב-דברי ההבל והכפירה שלהם. **היו קמים, ובפני עם ועדה צעקו איזה פסוק או דבר מוסר.** הם חיו את האמת. פסוק אחד של תורה חזק יותר מכל העולם. והרשעים נקראים מתים אף בחייהם.
 - הסבא זצ"ל על אף טוב לבו האין סופי. הוציא מישיבתו מי שהיה מקלקל את השיטה של נובהרדוק. רבינו גרשון ליבמן הוכיח קשות לאחד מחבריו, שלא מיחה על כבוד התורה באיזה ענין.

להארות והערות ולעזרה בהפצה: 0504154557 להפצה בירושלים: 0583223498 לקבל במייל A7171474@GMAIL.COM
FOR BITACHON WEEKLY IN ENGLISH – thenewbitachonweekly@gmail.com